

Groenbeleidsplan Loppersum 2016-2020

Samenwerken aan een

**Natuurlijk
Groen
Loppersum!**

GEMEENTE
LOPPERSUM

Voorwoord

Samenwerken aan een natuurlijk GROEN Loppersum is de ondertitel van het nieuwe Groenbeleidsplan van de gemeente Loppersum. Hiermee willen we benadrukken wat Loppersum uitdraagt: een groene, natuurlijke gemeente waarin rust, ruimte en historie de belangrijke kernkwaliteiten zijn.

Loppersum ligt in de kern van wat ongeveer het oudste door mensen gecreëerde landschap is van Nederland met fraaie eeuwenoude wierden, maren en polders. Van dat landschap zijn de 17 dorpen als groene oases een belangrijk beeldbepalend onderdeel.

Onze inwoners zijn trots op hun dorp. Dat zien we steeds weer terug in de inzet die door bewonersgroepen wordt gepleegd bij het mooier maken van de openbare ruimte en de groene leefomgeving. Hierdoor beseffen wij ons terdege dat juist het groen in de dorpen belangrijk is in de cohesie tussen bewoners. Groen zorgt voor mogelijkheden om te wandelen, te fietsen, te spelen of gewoon stil te genieten, maar ook om anderen te ontmoeten en samen dingen te ondernemen. Juist de veelheid aan functies die het kan vervullen maakt de aanwezigheid van groen in onze leefomgeving van bijzondere waarde.

De gemeente Loppersum wil dan ook de groene kwaliteiten in de dorpen koesteren en versterken en zoeken naar nieuwe kansen. Het Groenbeleidsplan is hier behulpzaam bij. We geven zo concreet mogelijk aan hoe we groene thema's als beeldkwaliteit, bomen of uitgifte van groen in de praktijk toepassen. Hiermee zetten we de bakens uit, leggen vast wat goed is en benoemen wat anders kan of moet, maar geven we ook nog meer ruimte aan initiatieven vanuit de bewoners.

Ik vertrouw er op dat we met het voorliggende Groenbeleidsplan het groen de aandacht kunnen blijven geven die het nodig heeft en verdient. Zodat we kunnen blijven spreken over een Natuurlijk GROEN Loppersum!

Wethouder Pier Prins
April 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Inleiding	6
1.1. Aanleiding	6
1.2. Groenbeleidsplan	7
1.3. Doel Groenbeleidsplan Loppersum 2016 – 2020	7
1.4. Afbakening	7
1.5. Werkwijze	7
1.6. Opbouw Groenbeleidsplan	7
1.7. Resultaat	8
1.8. Status	8
2. Uitvoeringsagenda	9
3. Waarde van groen in de openbare ruimte	10
3.1. Inleiding	10
3.2. Algemene betekenis van groen	10
3.3. Functies van groen	11
4. Groenstructuur	14
4.1. Beleid	14
4.2. Activiteiten en projecten	15
5. Bomen	16
5.1. Beleid bescherming	16
5.2. Beleid ontwerp	17
5.3. Beleid veiligheid	17
5.4. Beleid overlast	18
5.5. Activiteiten en projecten	20
6. Ecologie en natuur	21
6.1. Beleid ecologische structuur	21
6.2. Beleid natuurwetgeving	22
6.3. Activiteiten en projecten	22
7. Beeldkwaliteit en beheer	23
7.1. Beleid beeldkwaliteit	23
7.2. Samenwerking werkvoorzieningschap	25
7.3. Financiën	25
7.4. Monitoring	26
7.5. Communicatie	26
7.6. Activiteiten en projecten	27
8. Samen doen voor beter groen	28
8.1. Beleid uitgifte snippergrond	28
8.2. Beleid adoptie openbaar groen	30
8.3. Burgerparticipatie en samenwerking	30
8.4. Mate van participatie, de participatieladder	32
8.5. Activiteiten en projecten	33

9. Onkruidbestrijding	34
9.1. Beleid onkruidbestrijding	34
9.2. Onkruidbestrijding op verhardingen	34
9.3. Activiteiten en projecten	35

Literatuurlijst	36
------------------------	-----------

Bijlagen (aparte uitgave)

1.1 – 1.17	Groenstructuurkaarten Loppersum
2.1	Richtlijnen voor ontwerp en aanleg groenvoorzieningen
3.1	Standaardopzet Bomen Effect Analyse
3.2	Matentabel bomen
3.3.	Richtlijnen overlast door bomen
3.4.	Checklist overlast bomen
3.5.	Bomenverordening Loppersum
3.6.	Lijst waardevolle bomen
4.1.	Beleidsnotitie Snippergrond
5.1.	Spelregels groenadoptie + modelovereenkomst
6.1.	Kwaliteitsplan Groen Loppersum

1. Inleiding

In 2014 is een startnotitie het startsein om aan te geven hoe Loppersum met het groen om wil gaan en hiervoor een nieuw Groenbeleidsplan wil opstellen. Het groen is immers een belangrijke ruimtelijke pijler voor de leefbaarheid, naast wonen, verkeer, recreatie en bedrijvigheid. Het groen maakt onderdeel uit van de identiteit en de beleving van de dorpen.

Het doel, de afbakening en de wijze van totstandkoming van het Groenbeleidsplan zijn onderwerp van dit hoofdstuk. Deze beleidsnotitie is ter vaststelling aangeboden aan zowel het college van burgemeester en wethouders als aan de gemeenteraad van de gemeente Loppersum. De uitvoering van het vastgestelde Groenbeleidsplan is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders.

1.1 Aanleiding

De gemeente Loppersum is in 1990 ontstaan door de samenvoeging van de voormalige gemeenten Loppersum, Middelstum, Stedum en 't Zandt. Het is een uitgestrekte (11.000 ha) en met ruim 10.000 inwoners een relatief dun bevolkte gemeente gelegen in het 'Groene Hart van Groningen'. De gemeente telt 17 dorpen: Eenum, Garrelsheer, Garsthuizen, Huizinge, Leermens, Loppersum, Middelstum, Oosterwijtwerd, Startenhuizen, Stedum, Toornwerd, Westeremden, Westerwijtwerd, Wirdum, 't Zandt, Zeerijp en Zijldijk.

Kenmerkend is het open landschap met akkers, weiden, kronkelende waterwegen en maren.

Als inwoner van Loppersum en als toerist kun je genieten van natuurschoon, rust en ruimte, karakteristieke wierdedorpen, molens, borgterreinen, monumenten, oude kerkjes en andere charmes van het Hogeland.

Sinds een aantal jaren wordt fors geïnvesteerd in het verbeteren van de kwaliteit van de woonomgeving. Denk aan de herinrichting van dorpen en het verbeteren van wegen en groenonderhoud. Doel hiervan was de beheerachterstanden weg te werken en het onderhoudsniveau op een acceptabel niveau te krijgen.

Tot het opstellen van dit Groenbeleidsplan was het groenbeleid beschreven in aparte beleidsdocumenten en deels gedateerd of niet formeel vastgesteld. Er is een verouderd en niet formeel vastgesteld Groenstructuurplan en Landschapsbeleidsplan. In 2009 is een Kwaliteitsplan Groen Loppersum opgesteld, waarin de kwaliteitsniveaus voor het groenonderhoud staan beschreven. Dit is de basis voor het huidige groenonderhoudscontract.

Met het vaststellen van een nieuwe kapverordening in 2011, het opstellen van een lijst met waardevolle bomen en regels voor groenadoptie, had de gemeente reeds een nieuwe, actuele, maar beperkte invulling aan het groenbeleid gegeven. Naast deze onderwerpen zijn er vragen en discussies over onderwerpen zoals beeldkwaliteit, methoden van beheer en onderhoud, initiatieven in het groen, beleving en waardering, natuur/ecologie, samenhang met het landschap, wet- en regelgeving en beschikbare financiële middelen voor het groenonderhoud.

In verband met bovengenoemde feiten en ontwikkelingen had de gemeente Loppersum behoefte aan een nieuw actief Groenbeleidsplan. Het Groenbeleidsplan beoogt de evenknie te zijn van het (regionale) Landschapsontwikkelingsplan (2006), namelijk het vastleggen van het beleid en de belangrijke groenstructuren en -patronen, maar dan voor de bebouwde kommen van de gemeente.

1.2 Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan is bedoeld als overkoepelend beleidsdocument waarin alle belangrijke groene beleidsthema's zijn vastgelegd. Hierbij gaat het om de functionele, visueel-ruimtelijke en maatschappelijke aspecten van het groen. De nota vormt dé kapstok waaraan andere groene plannen en projecten worden opgehangen. Daarnaast kunnen plannen en projecten van andere vakdisciplines hieraan worden getoetst. Zo levert het input voor bescherming, inpassing en aanleg van nieuw openbaar groen in ruimtelijke (her)-ontwikkelingsprojecten. Verder formuleert het Groenbeleidsplan richtlijnen en ambities, en doet het handreikingen voor het beheer en onderhoud ter ondersteuning van de dagelijkse uitvoering. De in het beleid vast te stellen ambities moeten overeen komen met de beschikbare middelen (tijd, geld, capaciteit).

1.3 Doel Groenbeleidsplan Loppersum 2016 - 2020

- Formuleren van beleid voor actuele groenthema's.
- Vastleggen van bestaande en nieuw te ontwikkelen waardevolle groenstructuren.
- Richting geven aan het beheer en onderhoud

1.4 Afbakening

Het Groenbeleidsplan heeft betrekking op het totale areaal openbaar groen binnen de bebouwde kernen van de gemeente Loppersum en de gemeentelijke begraafplaatsen. Het gaat om de dorpen Loppersum, Middelstum, Stedum, 't Zandt, Westeremden, Zeerijp, Wirdum, Garrelsweer, Garsthuizen, Startenhuizen, Huizinge, Toornwerd, Westerwijdwerd, Oosterwijdwerd, Leermens, Eenum en Zijldijk.

Het buitengebied en de daarin gelegen buurtschappen (zoals Fraamklap, Merum en Enzelens) vormen geen onderdeel van het Groenbeleidsplan.

Groenobjecten in particulier eigendom (scholen, particuliere begraafplaatsen, kerkterreinen, etc.) vallen eveneens buiten de reikwijdte van het plan. Zo nodig vindt hier wel afstemming plaats.

1.5 Werkwijze

Het team Beheer Openbare Ruimte van de afdeling Maatschappelijke en Ruimtelijke Ontwikkeling heeft dit Groenbeleidsplan opgesteld. Om te zorgen voor een voldoende brede input vanuit zowel de eigen organisatie als vanuit belangenverenigingen en inwoners is gekozen voor de volgende werkwijze:

- Een compacte en slagvaardige gemeentelijke projectgroep bestaande uit de senior beleidsmedewerker Beheer Openbare Ruimte (steller van het plan), de medewerker beheer voor het groene vakgebied, de coördinator van de buitendienst en de communicatieadviseur.
- Aan het begin van het planproces zijn meerdere brainstormsessies gehouden over de beoogde onderwerpen en inhoud van het Groenbeleidsplan. Aan deze sessies namen deel vertegenwoordigers van andere vakdisciplines (milieu, recreatie, civiele werken, onderhoud/buitendienst, grondzaken), onze partners in het groen (werkvoorzieningsschap Fivelingo en groenvoorziening A.J. van der Werf), Landschapsbeheer Groningen, Werkpro Ewsum, de verenigingen dorpsbelangen, de verschillende vrijwilligersgroepen in het groen en de raadscommissie.
- Het eindconcept is voorgelegd aan de direct betrokkenen en de hieruit voortgekomen reacties zijn betrokken in de eindrapportage.

1.6 Opbouw Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan is het overkoepelend document voor het totale groenbeleid in de gemeente Loppersum.

Het verwoordt het groenbeleid van de gemeente. Waar liggen onze ambities? Hoe kunnen we deze bereiken? De beleidsmodules verwoorden het gemeentelijke groenbeleid voor uiteenlopende onderwerpen. Deels is dit beleid dat al eerder is vastgesteld en nu een plek vindt in dit overkoepelend document. Deels is het bestaand beleid dat nu formeel wordt vastgesteld. Ook komt het Groenbeleidsplan tegemoet aan nieuwe ontwikkelingen in het beheer en onderhoud zoals burgerparticipatie en het (toekomstige) totaal verbod op het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen.

Basisrapport Groenbeleidsplan			
Voorwoord	Inhoudsopgave	H1 Inleiding (doelen, afbakening, opbouw en status)	H2 Uitvoeringsagenda
Beleidsmodules			
H3 Waarde van groen in de openbare ruimte	H4 Groenstructuur	H5 Bomen	H6 Ecologie en natuur
H7 Beeldkwaliteit en beheer	H8 Samen doen voor beter groen	H9 Onkruidbestrijding	
Bijlagen			

1.7 Resultaat

Het Groenbeleidsplan is een document waarin het beleid voor de periode 2016– 2020 is beschreven. Het plan is vastgesteld door de gemeenteraad van Loppersum in december 2015.

1.8 Status

Het Groenbeleidsplan is een planvorm met een (beleids)sturend en richtinggevend karakter. Met het vaststellen van de inhoud van het plan legt het gemeentebestuur zijn beleid met betrekking tot het openbaar groen vast. Hiermee wordt het Groenbeleidsplan het uitgangspunt in toekomstige discussies over het groen en de basis voor het groen in nieuwe plannen. Het zorgt voor borging van het waardevolle groen door het hieraan toekennen van het juiste gewicht als het gaat om de weging van de verschillende belangen.

2. Uitvoeringsagenda

Het Groenbeleidsplan verwoordt het groenbeleid van de gemeente. Waar liggen onze ambities?

Hoe kunnen we deze bereiken? Welke spelregels en richtlijnen hanteren we? Dit zijn zonder meer belangrijke onderdelen, echter: als we willen dat het plan werkelijkheid wordt en echt gaat leven, is er meer nodig.

Daarom besteedt dit hoofdstuk aandacht aan de beantwoording van de vragen: 'Wat gaan we doen?', 'Wat gaat het kosten?' en 'Wat krijgt voorrang?'.

> Toelichting uitvoeringsagenda

De beleidsmodules (H4 - H9) verwoorden het gemeentelijke groenbeleid voor uiteenlopende onderwerpen. Per onderwerp zijn steeds één of meerdere projecten of activiteiten aanbevolen om een (verdere) invulling te geven aan het beleid. Navolgende tabel geeft een samenvattend overzicht van alle genoemde projecten of activiteiten en geeft aan uit welke module ze voortkomen. Voor een nadere omschrijving wordt verder verwezen naar de betreffende module.

Daarnaast is aangegeven of het project logischerwijze binnen de eigen organisatie ('regulier') dan wel beter door een externe partij kan worden uitgevoerd.

Nr	Aanbevolen project, activiteit	Beleidsmodule	Uitvoering	Prioriteit	Kosten
4A	Verbeteren en uitbreiden groenstructuren	Groenstructuur	Intern	+ - +++	5000
4B	Verbeteren samenhangend netwerk op basis groenstructuurkaarten	Groenstructuur	Intern	+ - +++	5000
5A	Uitvoeren nulmeting gem. bomenbestand	Bomen	Extern	+	15000
5B	Protocol groen- en bomencompensatie opstellen	Bomen	Intern	++	pm
5C	Indelen bomenbestand voor de zorgplicht	Bomen	Extern	+	2500
5D	Toetsen richtlijnen inschalen overlast	Bomen	Intern	++	pm
6A	Opstellen inrichtings- en beheerplan ecologische zones	Ecologie en natuur	Extern	+++	5000
6B	Ontwikkelen flora- en faunabeleid	Ecologie en natuur	Intern	+++	1500
6C	Onderzoek meerwaarde werken met gedragscode voor ruimtelijke ontwikkeling & inrichting en voor bestendig beheer	Ecologie en natuur	Intern/Extern	+	3000
7A	Onderzoek relatie onderhoud en budget	Beeldkwaliteit en beheer	Intern	+	pm
7B	Opzet bewonersschouw	Beeldkwaliteit en beheer	Extern	+	2000
8A	Bestaande initiatieven in het groen inventariseren	Samen doen voor beter groen	Intern	+	pm
8B	In dorpenrondes plusprojecten stimuleren	Samen doen voor beter groen	Intern	+	pm
8C	Locatie voor zelfbeheer groen selecteren	Samen doen voor beter groen	Intern	++	pm
8D	Beschutte werkplekken in het groen creëren	Samen doen voor beter groen	Intern/Extern	+	pm
9A	Onderzoek alternatieven onkruidbestrijding	Onkruidbestrijding	Intern/Extern	+	pm
9B	Voorlichting over stoppen chemische bestrijdingsmiddelen	Onkruidbestrijding	Intern	+	pm
9C	Stimuleren inwonersactiviteiten schoonhouden stoepen	Onkruidbestrijding	Intern	+	2500

+ periode 2016-2017   ++ periode 2018   +++ periode 2019

3. Waarde van groen in de openbare ruimte

Uit allerlei onderzoeken blijkt steeds weer: mensen vinden een groene woon- en leefomgeving heel erg belangrijk. Behalve groen vragen andere voorzieningen ook ruimte binnen het openbare gebied. Het groen bevindt zich dus in een spanningsveld: wanneer prevaleert de ene voorziening boven de andere voorziening? Daarom geeft dit hoofdstuk antwoord op de vraag 'Groen aanleggen en onderhouden kost uiteraard geld en tijd, maar wat staat daar allemaal tegenover?'.

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk zet in het kort het belang van groen en bomen in de bebouwde omgeving op een rij. De gemeente Loppersum legt hiermee vast waarom zij het groen belangrijk vindt en welke functies zij hieraan toekent. Dit is van betekenis binnen het openbare gebied omdat ook tal van andere voorzieningen of functies om ruimte vragen. In voorkomende gevallen kan hiermee een evenwichtige afweging worden gemaakt tussen de 'groene' belangen en andere ruimtelijke initiatieven.

Deze 'waarden van groen' vormen de basis voor het groenbeleid en worden in de vorm van op zichzelf staande beleidsmodules nader uitgewerkt (zie ook § 1.6 Opbouw Groenbeleidsplan). Hierbij krijgen ze een eigen inkleuring, passend bij de identiteit en plaatselijke omstandigheden van het Lopster groen.

Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Groenstructuur
- Bomen
- Ecologie
- Uitgifte van groen en adoptie van groen
- Burgerparticipatie en samenwerking
- Beheermethodes onkruidbestrijding
- Beeldkwaliteit

3.2 Algemene betekenis van groen

Het belang van groen wordt steeds meer onderkend. Groen is een voorwaarde voor gezondheid en leefbaarheid, vooral in een bebouwde omgeving. De functies van groen in vier kernbegrippen ondergebracht:

- Leefbaarheid: prettig ontmoeten, prettig wonen, ontspannen dichtbij en verder van huis, spelen en bewegen, beleven van natuur, verminderen van onveiligheid door jeugdigen.
- Gezondheid: het helpt bij herstel van stress, stimuleert tot bewegen, bevordert concentratie, vergemakkelijkt sociaal contact, draagt bij aan geluidssanering, absorbeert fijnstof, stikstof, dioxide en ozon.
- Economische waarde: het maakt een gemeente aantrekkelijk voor wonen, toerisme, recreatie en werken, een gezondere bevolking betekent minder maatschappelijke kosten, er is sprake van een meerwaarde van onroerend goed, opvang van water/retentie leidt tot besparingen op investeringen in rioolstelsels.

- Natuurwaarde: verhoging van de biodiversiteit, specifieke stedelijke biotopen, beleven van natuur leidt tot draagvlak voor natuurbehoud en natuurontwikkeling.

Recent is daar de publicatie 'Groen Loont' bijgekomen dat de maatschappelijke en economische baten van stedelijk groen op een rij zet. Hierin wordt aangetoond dat groen gelijkwaardig dient te zijn aan rood (onroerend goed), grijs (infrastructuur) en blauw (water).

Groen vervult dus functies voor mens, economie en natuur. Minder groen kan een minder goed sociaal leefklimaat betekenen, het verminderen van gezondheid, minder recreatiemogelijkheden, minder speelplekken voor kinderen, minder natuurbeleving, een minder goed economisch vestigingsklimaat, een lagere woningwaarde, minder toerisme en minder natuur in de directe woonomgeving.

Al deze functies kunnen weliswaar gedeeltelijk ook op andere wijze worden vervuld, maar groen vervult deze functies tegelijkertijd! Hiermee is groen een zeer effectieve en efficiënte manier om deze maatschappelijk gewenste doelen te bereiken. Hierna wordt uitgebreider ingegaan op de diverse functies die het groen heeft of kan hebben.

3.3 Functies van groen

Groen is beeldbepalend en belangrijk voor onze gezondheid en een belangrijk onderdeel binnen duurzaamheid en klimaatvraagstukken. Groen in de fysieke leefomgeving nodigt uit tot bewegen en bevordert zo de gezondheid en het welbevinden. Ook draagt groen bij aan de sociale cohesie en aan de leefbaarheid in een dorp of buurt.

In de dorpen in de gemeente Loppersum is veel groen te vinden. Naast gemeentelijk groen is er veel beeldbepalend en monumentaal groen op particuliere terreinen. Hier is duidelijk dat groen bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit en samenhang van een dorp en buitengebied. Door vormgeving, inrichting, samenstelling en afmeting is de ruimtelijke werking van groen aanzienlijk en sterk sfeerbepalend. De samenhang ontstaat wanneer groenvoorzieningen deel uitmaken van het gehele ruimtelijke samenspel van het netwerk van wegen, water, bebouwing en het onderliggende (oorspronkelijke) landschap.

Een samenhangende groenstructuur verduidelijkt de (historische) ruimtelijke opbouw doordat het de relatie weergeeft met bijvoorbeeld het landschap (bomen langs invalswegen) of met de functie (bomen op de wierde en rond kerken). Aan de hand van diverse thema's wordt in beeld gebracht op welke verschillende wijzen groenvoorzieningen een ruimtelijke betekenis kunnen hebben:

A. Verkeer

Als verkeerswegen eenduidig met groene elementen (bomen, bermen, beplanting) begeleid zijn, helpt dat automobilisten, fietsers en voetgangers zich te oriënteren. Groen kan ook worden ingezet om hiërarchie, continuïteit en verloop van wegen weer te geven. Met bomen en groen kan de overgang van het snelheidsregime (bijv. bij de komgrenzen) worden gemarkeerd.

B. Beleving

Dorpen met veel groen worden hoog gewaardeerd door bewoners, toeristen en recreanten. De seizoenen zijn te volgen in schaduw, licht, bladkleur, bloesem en vruchten.

Bladeren ruisen bij zachte wind, bieden onderdak aan fluitende vogels en gaan hevig te keer bij stormweer. Groen maakt kort gezegd deel uit van de leefomgeving van mensen, plekken waar mensen aan hechten en herinneringen hebben. Een bekend voorbeeld binnen onze dorpen in Loppersum zijn monumentale bomen rond monumentale kerken waar de beplanting een aangenaam sfeerbeeld oplevert.

C. Recreatie

Groen biedt ruimte en decor om te flaneren, spelen, sporten en van de natuur te genieten. Het stedelijk groen kent een intensief gebruik door de inwoners. Belangrijke recreatieve verbindingen als fiets- en wandelpaden zijn bij voorkeur in het groen gelegen. Veel dorpen hebben door de aanwezigheid van groen aantrekkelijke dorpsommetjes.

D. Identiteit

Groen levert een belangrijke bijdrage aan de eigenheid van de bebouwde omgeving. Ingepaste oude bomen en groenstructuren, maar ook recent aangelegd groen kan verwijzen naar de landschappelijke oorsprong of historische ontwikkeling van een dorp. Hiermee wordt de geschiedenis van een gebied voelbaar en beleefbaar gemaakt.

E. Ontwerp

Groen kan ruimtelijk op vele manieren worden gerangschikt en op deze manier een belangrijke bijdrage leveren aan de visuele belevingswaarde van een straat, plein, dorp of gebied. Door de keuze voor een verschijningsvorm kunnen groenvoorzieningen gericht worden ingezet om ruimtelijke of functionele kwaliteiten te benadrukken, zoals het begeleiden van zichtlijnen, ruimteverdeling en –werking binnen parken (inclusief begraafplaatsen) en op pleinen of het accentueren van gebouwen en wegen.

F. Landschap

Groen in de dorpsranden draagt bij aan een harmonieuze overgang van bebouwd gebied naar het omringend buitengebied. Door landschappelijke soorten toe te passen en structuren vanuit het buitengebied te laten doorlopen tot in de directe woonomgeving wordt de binding en samenhang met het aangrenzende landschap versterkt. Zodoende wordt tevens een belangrijke bijdrage geleverd aan de specifieke identiteit van een dorp of wijk en een goede ecologische dooradering van het bebouwd gebied.

G. Milieu

Groen draagt om meerdere redenen een steentje bij aan een goed milieu. De temperatuur in een stedelijk gebied ligt gemiddeld hoger dan op het platteland. De aanwezigheid van groen is een eenvoudige en effectieve manier om stedelijke warmte te temperen. Groen neemt grote hoeveelheden water uit de bodem op en verdampt dit via de bladeren en zorgt zo voor extra verkoeling. Door de hoeveelheid verhard oppervlakte te beperken en in plaats hiervan te zorgen voor een groene inrichting kan een bijdrage worden geleverd aan waterbeheersing. Dit leidt dan indirect tot besparingen op investering in rioolvoorzieningen.

H. Ecologie

Groen heeft een belangrijke natuurwaarde. Het openbaar groen herbergt een groot aantal habitats waar zowel de flora als de fauna bij gebaat is. Groen leeft en geeft aan veel andere dieren kans om te leven en brengt zo de natuur tot aan de voordeur. Vogels, insecten (bv. bijen, vlinders) en kleine zoogdieren hebben groen in al zijn facetten nodig voor voedsel, nestgelegenheid, slaap- en schuilplaats. Vooral grotere en oudere bomen zijn ware pleisterplaatsen. Bomenrijen, beplantingssingels of ruige bermen vormen ook routes waarlangs vleermuizen, vogels en kleine zoogdieren hun weg kunnen vinden. De ecologische waarde van groen neemt toe naarmate het gebied en de variatie groter is en er verbindingen zijn met andere groengebieden binnen en buiten de bebouwde kom.

I. Educatie

Groen heeft ook een duidelijk educatieve functie. Het volgen van bomen en struiken door de seizoenen heen maakt de natuurlijke kringloop van het leven aanschouwelijk. Ook laat de groene omgeving zien hoe alles met elkaar samenhangt: het jonge blad van een boom vormt voedsel voor een rups die zich ontpopt tot een vlinder, een hommelt die vliegend van bloem naar bloem zorgt voor bevruchting en hierdoor zaadzetting mogelijk maakt zodat het volgende jaar weer nieuwe bloemen komen. Ook de grote variëteit aan bomen, struiken en bloemen levert boeiend leermateriaal op.

J. Economie

Groen en bomen hebben ook een direct economisch nut: houtopbrengst, veekering, biomassa, schaduw en beschutting. Indirect blijkt groen ook de waarde van woningen te beïnvloeden. Bewoners hechten veel belang aan groen in de directe woonomgeving. Woningen in de buurt van mooi groen worden sneller verkocht en brengen daardoor vaak meer op.

K. Verbinding

Burgers waarderen groen en natuur. Door groen en natuur te koppelen aan andere maatschappelijke thema's zijn er veel win-win-situaties te creëren. In een tijd waarin participatie een belangrijk speerpunt is, is groen een belangrijke speler in de verbinding tussen de bewoners onderling en tussen de bewoners en de gemeente.

De hierboven genoemde thema's zijn ook van toepassing op het groen in een kleine gemeente als Loppersum. In het coalitieakkoord is bepaald dat Loppersum een groene gemeente wil zijn waar het voor haar inwoners fijn wonen is. De gemeente heeft een sterk historisch karakter waarbij het groen bijdraagt aan de herkenbaarheid van die historie. In de nieuwe beleidsperiode wil het college met instemming van de raad inzetten op het verbeteren van het openbaar groen en het versterken van de groenstructuur. De bewoners in de dorpen krijgen hierbij een belangrijke stem. Ook wil het college bewonersinitiatieven en de adoptie van openbaar groen stimuleren.

4. Groenstructuur

Bestaand gemeentelijk beleid en/of regelgeving:

- De gemeente Loppersum heeft geen actueel groenstructuurplan

4.1 Beleid

Beleid groenstructuur

De groenstructuren op dorps- en wijkniveau zijn kenmerkend en beeldbepalend en kennen daardoor een duurzame inrichting en krijgen nadrukkelijk aandacht vanuit beheer en onderhoud.

> Toelichting

Het Provinciale Landschapsonwikkelingsplan legt de belangrijke landschappelijke en ecologische (groen)structuren in het buitengebied vast. Voorliggend Groenbeleidsplan beoogt hetzelfde te doen, maar dan voor het groen binnen de dorpskernen. Zodoende wordt ook binnen de bebouwde kom duidelijk welke (openbare) groen- en bomenstructuren van belang zijn voor de identiteit en ruimtelijke samenhang binnen de gemeente. Het aangewezen groen vormt samen een samenhangend netwerk – een zogenaamd ‘groen raamwerk’ – en vervult vaak een belangrijke specifieke functie: karakter van het dorp, verwijzing naar het landschap, groeiplaats bijzondere vegetatie, sociale ontmoeting.

De groenstructuurkaarten kennen de volgende hoofdindeling:

Hoofdgroenstructuur en -bomenstructuur

Groen- en bomenstructuren die van betekenis zijn op dorpsniveau. Verdwijnen, aantasten of niet realiseren van gewenste verbindingen of uitbreidingen heeft verstrekkende gevolgen voor de groene identiteit van het gehele dorp of kern.

Wijkgroenstructuur en -bomenstructuur

Groen- en bomenstructuren die van betekenis zijn voor de betrokken wijk- of buurt waarin deze gelegen is. Verdwijnen, aantasten of niet realiseren van gewenste verbindingen of uitbreidingen heeft sterke gevolgen voor de groene identiteit van betreffende wijk of buurt, maar geen invloed op de groenstructuur in haar totaliteit.

Voorbeeld groenstructuurkaart

In bijlagen 1.1 – 1.17 zijn de groenstructuurkaarten voor alle dorpen in de gemeente Loppersum opgenomen.

Bij het aanwijzen van de groenstructuur is steeds aangehaakt bij de landschappelijke en gebouwde ontwikkeling van de dorpen, bestaande cultuurhistorische waarden en aanwezige functies. Concreet gaat het dan om groenvoorzieningen die verbonden zijn met de wierden en maren, oude inval- en verbindingswegen, cultuurhistorisch waardevolle paden of wegen, landschappelijk waardevolle dorpsranden en stijlranden van wierden, begraafplaatsen of andere waardevolle objecten. Op die locaties waar het groen niet of onvoldoende bijdraagt aan het herkenbaar maken van de ruimtelijke karakteristiek zijn voorstellen gedaan voor verbetering of uitbreiding.

Een ander belangrijk uitgangspunt is het streven naar een zoveel mogelijk samenhangend netwerk van groen en bomen, zodat de vele functies en waarden van het groen (denk aan oriëntatie, groene verbindingen) het best tot uiting kunnen komen. Praktisch gezien houdt dit in dat waar mogelijk groengebieden 'aan elkaar geknoopt zijn', begeleidende boombeplantingen langs wegen en straten zoveel mogelijk doorgezet zijn en waar mogelijk aansluiting is gezocht met het landschap van het buitengebied. De op deze manier ontstane groenstructuur draagt in hoge mate bij aan de identiteit en het woon- en leefklimaat van de dorpen en kleine kernen binnen de gemeente.

4.2 Activiteiten en projecten

- 4A Verbeteren en uitbreiden groenstructuren t.b.v. versterken ruimtelijke karakteristieken.
- 4B Verbeteren samenhangend netwerk groen en boomstructuren op basis van de groenstructuurkaarten.

5. Bomen

Bestaand gemeentelijk beleid en/of regelgeving:

- Kapverordening (2011)
- Waardevolle Bomenlijst (2011)
- Boombescherming op bouwlocaties

5.1 Beleid bescherming

Beleid bescherming bomen

- Bomen die opgenomen zijn in de Waardevolle Bomenlijst hebben een door de gemeente beschermde status.
- Bij bomen die deel uitmaken van de groenstructuur vindt indien kap noodzakelijk is, herplant of financiële compensatie plaats.
- Bij aanleg- en bouwwerkzaamheden gelden regels voor bescherming van aanwezige bomen.

> Toelichting

De bescherming van bomen is juridisch verankerd in de Kapverordening gemeente Loppersum (2011). Voor wat betreft bomen binnen de bebouwde kom gaat de verordening uit van het 'ja, tenzij'- principe. Dit houdt in dat particuliere bomen binnen de bebouwde kom in principe gekapt mogen worden, tenzij het gaat om bijzondere of monumentale bomen, houtopstanden van 100 m² of meer of bomen als onderdeel van een erfbeplanting. De Waardevolle Bomenlijst geeft een overzicht van de als bijzonder of monumentaal aangewezen bomen. Deze bomen mogen in principe niet gekapt worden; alleen in bijzondere gevallen wordt hiervan afgeweken.

Voor gemeentelijke bomen geldt dat het voornemen tot kap altijd wordt gepubliceerd en dat hiervoor zo nodig een kapvergunning wordt gevraagd. Om het gemeentelijke bomenbestand op peil te houden, hanteert de gemeente de stelregel dat voor iedere gekapte gemeentelijke boom tenminste een boom wordt terug geplant.

De kapverordening biedt handvatten om een herplant van bomen op te leggen, beschermingsmaatregelen te eisen indien bomen in hun voortbestaan bedreigd worden of een financiële compensatie op te leggen indien herplant niet mogelijk is.

De bomen die deel uitmaken van de gemeentelijke groenstructuur (zie module Groenstructuur en Groenstructuurkaarten) moeten duurzaam in stand blijven. Dit houdt in dat de gemeente in geval deze bomen bij ruimtelijke ontwikkelingen (bv. nieuw- of verbouw, wegaanleg of –verbreding, in- en uitritten) in het geding zijn, extra inspanningen vraagt van de initiatiefnemer om de bomen te behouden. Dit betekent dat gevraagd wordt mogelijke alternatieven te onderzoeken en indien nodig een Boom Effect Analyse (BEA) uit te voeren. Een BEA is een goed hulpmiddel vooraf om in latere fases problemen met bomen te voorkomen. Indien duurzaam behoud van betreffende bo(o)m(en) uiteindelijk niet mogelijk blijkt, kan een herplant of een financiële compensatie worden opgelegd.

Opstellen van beleid voor compensatie bomen en groen is voorgesteld als project.

5.2 Beleid ontwerp

Beleid ontwerp bomen

- Aanplant van nieuwe bomen vindt zoveel mogelijk plaats volgens de matentabel bomen.
- Binnen ruimtelijke inrichtingsprojecten vindt specifiek onderzoek plaats naar mogelijkheden voor duurzaam behoud van aanwezige beeldbepalende bomen.

> Toelichting

Bomen zijn van groot belang voor het woon- en leefklimaat in de gemeente. Het is de bedoeling dat bomen op een gezonde wijze kunnen uitgroeien tot volwassen exemplaren en als zodanig voor langere tijd het beeld kunnen bepalen, zonder overmatige overlast te geven of veel onderhoudswerk te vragen. Dit betekent dat bij aanleg duidelijke richtlijnen gehanteerd moeten worden bij een toe te passen boomsoort en –grootte in relatie tot de groei-ruimte (zowel boven als onder de grond), groeiplaats (omvang, bodemkwaliteit) en afstanden tot andere functies of voorzieningen (lichtmasten, nutstracé, gevel, rijweg). Deze bepalingen zijn opgenomen in de Matentabel bomen (zie bijlage 3.2).

Deze matentabel geldt als vaste randvoorwaarden voor ontwerpen in nieuwe situaties (stedelijke uit- en inbreidingen). Bij aanpassingen in bestaande situaties gelden de richtlijnen in de matentabel als ‘na te streven waarden’. Bestaande situaties kennen namelijk meer ruimtelijke beperkingen, waardoor maatwerk nodig is om in afstemming met de andere vakdisciplines te komen tot een integraal afgestemde inrichting van de openbare ruimte.

Het doel is in alle gevallen om voor de hele openbare ruimte tot een duurzaam en efficiënt te onderhouden inrichting te komen. Het gemeentelijk uitgangspunt is om alleen bomen te planten als dit binnen het straatprofiel mogelijk is of op reële wijze mogelijk is te maken. Voorop staat dat aan te planten bomen zowel ondergronds als bovengronds de ruimte krijgen die past bij de gewenste levensduur.

Gemeente Loppersum streeft ernaar om binnen ruimtelijke (her)inrichtingsprojecten bestaande beeldbepalende bomen te behouden. Dit kunnen zowel bomen zijn die op de Waardevolle bomenlijst staan als gemeentelijke bomen die onderdeel uitmaken van de structurele boombeplanting (zie Groenstructuurkaarten). Met het behouden van deze bomen kan immers een belangrijke impuls gegeven worden aan de (groen)kwaliteit in de breedste zin van het woord.

Uitgangspunt is dat voorafgaand of in de eerste fase van de planvorming de beeldbepalende bomen in kaart worden gebracht. Daarna wordt er in overleg met de groenbeheerder van de gemeente bepaald welke maatregelen noodzakelijk zijn en voor welke bomen een BEA noodzakelijk is. Dit onderzoek moet uitwijzen aan welke eisen voldaan moet worden om de bomen op duurzame wijze te kunnen inpassen. Tot slot vindt de uiteindelijke afweging plaats welke bomen wel en welke niet behouden zullen blijven en op welke wijze wordt voorzien in voldoende compensatie.

5.3 Beleid veiligheid

Beleid boomveiligheid

- Het gemeentelijk bomenbestand wordt met regelmaat gecontroleerd op veiligheid.
- De frequentie van controle is afgestemd op de risicogevoeligheid van de bomen.

> Toelichting

De aanwezigheid van bomen in de openbare ruimte kan leiden tot gevaarlijke situaties of ongelukken. De beheerder is dan ook wettelijk verplicht om met regelmaat het bomenbestand visueel te controleren. De opname wordt in eerste instantie gedaan volgens de VTA-methode (Visual Tree Assessment): systematisch, visueel en met gebruik van prikstok en klophamer. In een later stadium kan bij (mogelijk) onveilige bomen nader onderzoek gedaan worden. Het is gebruikelijk om hierbij een onderscheid te maken tussen attentiebomen en risicobomen. De frequentie van controle hangt af van het type boom, de leeftijd van de boom, de omgeving en de gebruikintensiteit van het gebied.

De gemeente Loppersum gaat uit van de volgende controlefrequentie:

Frequentie VTA-controle gemeente Loppersum		
	Gevaarzetting laag	Gevaarzetting hoog
Jonge bomen	1x per 5 jaar	1x per 3 jaar
Halfwasbomen	1x per 3 jaar	jaarlijks
Volwassen bomen	1x per 1-3 jaar *	jaarlijks
Attentiebomen	jaarlijks	jaarlijks
Risicobomen	jaarlijks	1-2x per jaar **

*afhankelijk van soort

**afhankelijk aard van het gebrek

De afgelopen jaren is een inhaalslag gemaakt in de verjonging van het bomenbestand. Maar er is geen goed inzicht in de gezondheidstoestand van het totale bomenbestand. Wenselijk is om prioriteit te geven aan een inventarisatie en VTA-controle (nul-meting) van het gemeentelijk bomenbestand om zo in de komende jaren passende maatregelen te treffen en het bestand gezond en veilig te kunnen onderhouden.

5.4 Beleid overlast

Beleid overlast door bomen

- Overlast als gevolg van bomen wordt op een heldere en eenduidige wijze beoordeeld.
- Indien sprake is van een situatie van ernstige overlast is dit een reden om passende maatregelen te nemen of om kap van betreffende boom of bomen in overweging te nemen.
- In alle overige situaties wordt per individueel geval beoordeeld of aanvullende beheermaatregelen worden getroffen om de overlast of hinder te voorkomen, te beperken of weg te nemen.

> Toelichting

Ondanks de brede maatschappelijke waarde kunnen bomen op gespannen voet (komen te) staan met andere activiteiten en dan als 'hinderlijk' gezien worden. De diversiteit aan belangen en functies in de openbare ruimte en de persoonlijke beleving van bewoners maken het belangrijk om als overheid duidelijk te zijn wanneer hier wel of niet op ingegaan wordt.

De gemeente Loppersum onderscheidt de volgende *categorieën* van overlast:

- Schade aan bouwwerken
- Schade aan leidingen
- Schade aan bestrating
- Schade aan gewassen
- Val van blad, bessen, zaden, vruchten en pluizen
- Zichtbeperking
- Schaduw
- Insecten
- Schade aan gezondheid

De *mate van overlast* wordt ingedeeld in:

- Ernstige overlast
- Matige overlast
- Enige hinder
- Geen overlast

De definitie en omschrijving van de genoemde vormen van overlast en hoe deze ingeschaald worden zijn nader uitgewerkt in bijlage 3.3. Voor het bepalen en inschalen van de mate van overlast maakt gemeente Loppersum gebruik van de checklist overlast bomen (zie bijlage 3.4). Wanneer volgens deze beoordelingsmethode sprake is van ‘*ernstige overlast*’, is dit een reden om passende beheermaatregelen te treffen of kap van de betreffende boom of bomen te overwegen. Hierbij wordt dan een afweging gemaakt tussen enerzijds de maatschappelijke waarde van de boom, de kosten voor het nemen van maatregelen en anderzijds de ervaren overlast.

Indien sprake is van ‘*matige overlast*’ overweegt de gemeente in hoeverre – binnen het redelijke – mogelijk is om de ervaren overlast met eenvoudige beheermaatregelen (bv. lichte snoei, extra veegronde, plaatselijk herstraten) te voorkomen, te beperken of weg te nemen. In alle andere gevallen onderneemt de gemeente in principe geen nadere actie.

In de navolgende tabel staat het bovenstaande beleid samengevat:

Mate van overlast	Inzet gemeente
Ernstige overlast	Treffen van beheermaatregelen of overwegen van kap
Matige overlast	Overwegen van het treffen van beheermaatregel om overlast weg te nemen, te beperken of te voorkomen
Enige hinder	Niets doen
Geen overlast	Niets doen

Naast de onderscheiden concrete vormen van overlast komt het voor dat inwoners vrezen voor het omwaaien van bomen of het uitvallen van zware takken. Om te voldoen aan haar plicht als beheerder hanteert de gemeente een vaste aanpak ten aanzien van boomveiligheid (zie beleidsmodule bomen). In principe is hiermee – in combinatie met het reguliere bomenbeheer – de veiligheid van het gemeentelijke bomenbestand voldoende gewaarborgd.

Overlast door boomziektes- en plagen

De klei en kustgebieden in Nederland en dus ook Groningen en Loppersum worden van oudsher gekenmerkt door wegen en lanen beplant met iepen. Sinds de 60-er jaren heeft de iepziekte gezorgd voor een massale sterfte onder iepen. In de loop der jaren is meer dan 80% van het iepen bestand verdwenen.

In Groningen wordt de iepziekte-bestrijding gecoördineerd door de Bomenwacht (ondergebracht bij Landschapsbeheer Groningen). Zij zorgen voor de opsporing en sanering van de zieke iepen.

De laatste jaren worden we ook geconfronteerd met ziekte in het essen bestand (essen taksterfte) en de paardenkastanjes (bloedingsziekte). Omdat deze ziektes zich in tegenstelling tot de iepziekte nog maar relatief kort (massaal) manifesteren, is geen goede en effectieve bestrijdingsmethode voorhanden. Om beter inzicht te krijgen in de verspreiding en bestrijding van de ziektes is de coördinatie ook ondergebracht bij de Bomenwacht. Voor essen en kastanjes is opsporing en sanering een gemeentelijke taak.

Naast genoemde ziektes hebben we in Nederland in gebieden waar veel eiken groeien (zandgronden) ook te maken met rupsen van de eikenprocessievlinder. In hoge dichtheden kunnen de rupsen een bedreiging vormen voor de gezondheid van mensen, huisdieren en vee. Ook de bestrijding van de eikenprocessierupsen wordt gecoördineerd door de Bomenwacht. Door de ligging in het kleigebied en de daardoor beperkte aanwezigheid van eiken is de eikenprocessierups in gemeente Loppersum nog niet waargenomen.

5.5 Activiteiten en projecten

- 5A Uitvoeren nulmeting (inventarisatie en VTA-controle) van het gemeentelijk bomenbestand.
- 5B Formuleren protocol groen- en bomencompensatie: uitwerken van een voorstel hoe de gemeente concreet invulling geeft aan compensatie van groen en bomen.
- 5C Indelen bomenbestand ten behoeve van zorgplicht: bepalen welke bomen van belang zijn om te worden gecontroleerd en vervolgens tot welke categorie ze behoren (jong, halfwas, volwassen, lage gevaarzetting, hoge gevaarzetting).
- 5D Toetsen van de richtlijnen voor inschaling van overlast (zie bijlage B 5.3) aan concrete praktijkvoorbeelden en deze na 2 jaar evalueren.

6. Ecologie en natuur

Bestaand gemeentelijk beleid en/of regelgeving:

- Landschapsontwikkelingsplan (2007)
- Flora- en Faunawet
- Natuurbeschermingswet

6.1 Beleid ecologische structuur

Beleid ecologie

Binnen de kernen Loppersum, Middelstum en Stedum is een lokale ecologische structuur aanwezig waarbinnen gestreefd wordt om – zowel vanuit inrichting als beheer – extra aandacht te besteden aan het in standhouden, aanpassen en ontwikkelen van natuurwaarden. Voorwaarde is dat bewoners hier in participeren en de natuurwaarden een warm hart toe dragen.

> Toelichting

Gemeente Loppersum vindt het belangrijk om het openbaar groen aan te laten sluiten op ecologische structuren in het buitengebied. Hierdoor ontstaat een natuurlijke overgang vanuit het dorp naar het buitengebied. Ook groenzones langs doorgaande structuren (doorgaande (Provinciale) wegen, de spoorlijn, maren en diepen) zijn hierbij aangemerkt als ‘ecologisch’.

Hier geldt het streven om vanuit inrichting en beheer extra aandacht te geven aan het in standhouden, versterken en ontwikkelen van natuurwaarden- en functies. Dit betekent bijvoorbeeld dat ingezet wordt op het inrichten en beheren van meer natuurlijke oevers, het omvormen van gazons en grasbermen naar bloemrijk grasland/bermen en het toepassen van beplanting met grotere natuurwaarden.

Hiermee ontstaan voedsel en schuil-, rust-, verblijf- of voortplantingsplaatsen voor veel verschillende planten en dieren. Bij de ecologische structuren in de bebouwingskernen ligt het accent vooral op planten, vogels, kleine zoogdieren, bijen en vlinders. Hierbij is het belangrijk om ruimte te bieden aan natuurlijke processen en te zorgen dat deze gebieden met elkaar verbonden zijn.

Als gevolg van beperkte financiële middelen liggen het nagestreefde beleid en de praktijksituatie op dit moment ver uit elkaar. Uit kostenoverwegingen is ecologisch maaibeheer op dit moment beperkt tot slechts enkele grotere grasvlaktes en ontbreken nog concrete plannen voor uitbreiding of aanpassing van ecologisch groen. In de nieuwe beleidsperiode zal worden ingezet op de verdere ontwikkeling van de ecologische structuren.

6.2 Beleid natuurwetgeving

Beleid natuurwetgeving

De gemeente stelt belang in het implementeren van de natuurwetgeving en onderzoekt de meerwaarde van het werken met een gedragscode voor ruimtelijke ontwikkeling & inrichting en een gedragscode voor bestendig beheer.

> Toelichting

De natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet) is van grote invloed op de handelswijze van gemeenten. De Flora- en faunawet verplicht onder meer dat minimaal de nu aanwezige beschermde soorten in stand moeten worden gehouden. Het is van belang om de natuurwetgeving in de gemeentelijke organisatie te implementeren, zodat bestuurders en ambtenaren weten hoe ze met deze wetten en de hieruit voortvloeiende verplichtingen moeten omgaan. De implementatie vraagt enerzijds om concrete afspraken over hoe er moet worden gehandeld wanneer voorgenomen activiteiten een nadelige invloed hebben op de aanwezige beschermde soorten. Anderzijds vraagt het gericht flora- en faunabeleid om als gemeente de juiste keuzes te kunnen maken en ook burgers hierover correct te kunnen informeren bij vergunningverlening (omgevingsvergunning!).

Afhankelijk van het al of niet aanwezig zijn van beschermde soorten, gaat het er dan onder meer om hoe de gemeente aantoont dat zij zorgvuldig handelt en om het aanwijzen van gebieden waar beschermde soorten bescherming krijgen en gebieden waar activiteiten voorrang krijgen. Onder meer alle vogels en vleermuizen zijn beschermd, maar ook vele orchideeën en muurplanten en soms ook soorten die overlast veroorzaken zoals steenmarters.

De wetgeving biedt diverse handvatten om het handelen conform deze wetgeving te vereenvoudigen. Ook landelijk komen op dit vlak steeds meer producten en instrumenten op de markt waar een gemeente baat bij kan hebben. Voorbeelden zijn:

- Gedragscode beheer groenvoorzieningen van Vereniging Stadswerk Nederland.
- Gedragscode ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van Vereniging Stadswerk Nederland.
- Handreiking bestemmingsplannen van Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).
- Nationale Database Flora en Fauna van Gegevensautoriteit Natuur (GaN).

De gemeente heeft bij het werken met natuurwetgeving diverse rollen. In geen daarvan is zij het bevoegd gezag. Wel is in veel gevallen de gemeente initiatiefnemer, opdrachtgever aan derden of verlener van vergunningen waarbij de natuurwetgeving voor de aanvrager een rol kan spelen. Gemeenten hebben hierbij een informatieplicht.

6.3 Activiteiten en projecten

- 6A Opstellen inrichtings- en beheerplan ecologische zones: uitwerken van richtlijnen voor ecologisch beheer, inrichtings- en beheermaatregelen voor de verschillende onderdelen van de lokale ecologische structuur. Hierbij ook speciale aandacht geven aan de geschiktheid van de locaties voor wilde planten, vogels, kleine zoogdieren, bijen en vlinders.
- 6B Het ontwikkelen van flora- en faunabeleid voor het omgaan met natuurwetgeving: het is belangrijk om als eerste stap een risicoanalyse uit te voeren voor de meest voorkomende gemeentelijke activiteiten. Op basis van risicoanalyse kan dan een plan van aanpak opgesteld worden voor de uit te werken onderwerpen voor lokaal natuurbeleid.
- 6C Onderzoek van de meerwaarde van het werken met een gedragscode voor ruimtelijke ontwikkeling & inrichting en een gedragscode voor bestendig beheer.

7. Beeldkwaliteit en beheer

Bestaand gemeentelijk beleid en/of regelgeving:

- Kwaliteitsplan Groen 2009
- Voorkeursscenario Ambitie "gemiddeld basis"

> Toelichting

Bij kwaliteit gestuurd beheer wordt gestuurd op resultaat met behulp van kwaliteitsomschrijvingen en kwaliteitsbeelden. Deze zijn gebaseerd op de standaard kwaliteitscatalogus van AnteaGroup (voorheen Oranjewoud): De Meetlat.

Zeer Hoog	Hoog	Basis	Laag	Zeer Laag
				
uitstekend onderhouden, als nieuw;	goed onderhouden, bijna niets op aan te merken	voldoende onderhouden, wel wat op aan te merken	sober tot onvoldoende, enige achterstanden bij het onderhoud	onvoldoende onderhouden, flinke achterstanden, kapot
Rapportcijfer 10	Rapportcijfer 8	Rapportcijfer 6	Rapportcijfer 4	Rapportcijfer 2

De in de meetlat gehanteerde normen van de kwaliteitsniveaus zijn deels ervaringsnormen en sluiten aan bij de landelijke normen zoals worden gehanteerd door CROW, RAW, Nederland Schoon en Alterra

7.1 Beleid beeldkwaliteit

Beleid beeldkwaliteit

- Het beheer van het openbaar groen is kwaliteit gestuurd.
- Het openbaar groen wordt in principe in de gehele gemeente onderhouden op eenzelfde niveau: gemiddeld basis.

De totale beleving en waardering van het openbaar groen is sterk afhankelijk van de kwaliteit en niveau van beheer en onderhoud. Om die reden is het beheer van het openbaar groen in Loppersum kwaliteit gestuurd en wordt het openbaar groen in principe in de gehele gemeente op hetzelfde niveau onderhouden.

Aan de hand van het vastgestelde kwaliteitsniveau wordt het budget voor beheer en onderhoud bepaald en bewaakt. Het geeft de gemeente de ruimte om zich meer op haar regietaken te richten en is een prima middel om met niet-vakmensen en technici zoals bestuurders en burgers te communiceren over de (onderhouds)kwaliteit van het openbaar groen. Omdat te allen tijde aan het vastgestelde niveau moet worden voldaan leidt deze werkwijze in de praktijk en in vergelijking tot het werken op basis van frequentie tot meer eenduidige en betere resultaten.

Als uitgangspunt wordt gehanteerd dat in principe de gehele gemeente op hetzelfde kwaliteitsniveau onderhouden moet worden. Op een aantal locaties is een hoger kwaliteitsniveau gewenst, dit wordt gecompenseerd door op een aantal andere locaties een lager onderhoudsniveau te accepteren. Gemiddeld moet het onderhoudsniveau uitkomen op basis.

Huidige kwantiteit

De kwantitatieve analyse geeft een beeld van de hoeveelheden openbaar groen op hoofdlijnen. Om inzicht in de kwantiteit van de hoeveelheden te krijgen is gebruik gemaakt van de actuele hoeveelheden die aanwezig zijn in het beheersysteem van de gemeente.

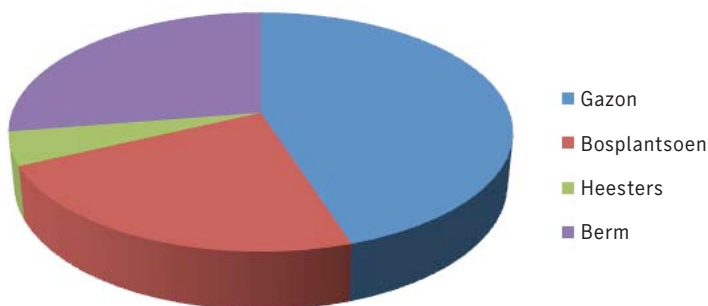
Omvang

Gemeente Loppersum heeft binnen de bebouwde kom ruim 69 ha openbaar groen in beheer (exclusief sportvelden, bermen buitengebied en water). Hiervan is 19 ha berm, 3 ha (sier)heesters, 31 ha gazon en 16 ha bosplantsoen. Het aantal bomen in de gehele gemeente bedraagt ruim 10.000 stuks. Het aantal bomen binnen de bebouwde kom bedraagt ruim 4.600 stuks.

Het gemiddelde aantal m² per woning is in de gemeente Loppersum 155 m². Dit is boven het landelijk richtgetal Nota ruimte van 75 m². Het aantal m² per woning in de grote steden in Noord Nederland ligt echter in de buurt van 140 m².

Samenstelling

Het groen in Loppersum bestaat voor het grootste gedeelte uit gras, bermen en bosplantsoen. Dit geeft een ruimtelijk beeld van het groen door ruimtelijke werking van gazons. Onderstaande figuur geeft de procentuele verdeling tussen de verschillende categorieën weer. Hieruit blijkt dat het groen in de gemeente Loppersum een natuurlijke uitstraling heeft.

Huidig kwaliteitsniveau 'gemiddeld basis'

In 2009 is door Oranjewoud in opdracht van de gemeente Loppersum het kwaliteitsplan groen 'De Kwaliteit in beeld' opgesteld. Het doel van dit plan was om de gewenste kwaliteit voor het openbaar groen voor zowel de technische staat (is het heel) als de verzorgingsgraad (is het schoon) vast te leggen. Met dit plan is mede het bijbehorende en in de begroting opgenomen budget vastgelegd. Het kwaliteitsplan Groen is de basis voor de het groenonderhoud door de groenaannemer en de beleidsverantwoording richting het bestuur en ook onze inwoners.

Op basis van het Kwaliteitsplan Groen 2009 is bepaald dat voor het groenonderhoud in Loppersum de ambitie "Gemiddeld basis" het meest realistisch en wenselijk is. Feitelijk is dit een compromis tussen de kosten van het onderhoud en een acceptabel kwaliteitsniveau. Dit scenario geldt als de ambitie voor het groenonderhoud op de lange termijn. In de discussie met de gemeenteraad op 1 december 2014 is ook dit scenario als het voorkeur naar voren gekomen.

Voorkeursscenario	Centra en begraafplaatsen	Hoofdstructuur	Woonwijk	Bedrijventerrein	Buitengebied
Ambitie 'Gemiddeld basis'					
Technische staat groen	H	B	B	B	L
Verzorgingsgraad	H	B	B	L	L

In dit scenario geldt voor begraafplaatsen en centra een hoog ambitieniveau en in het buitengebied een laag ambitieniveau. Voor de overige structurelementen is de basis afgesproken als ambitie, uitgezonderd de verzorging op bedrijventerreinen. Hier wordt een laag niveau nagestreefd.

7.2 Samenwerking werkvoorzieningschap Fivelingo

De afgelopen jaren was het beleid erop gericht de ambitie te bereiken. Door het groenonderhoud op een slimme manier uit te voeren, waarbij een samenwerking is aangegaan tussen de gemeente, het werkvoorzieningschap Fivelingo en een commerciële groenaannemer, is het onderhoud onder controle. Hierbij is de keuze gemaakt dat de gemeente zich meer richt op haar regierol, het werkvoorzieningschap de handen levert en de groenaannemer zorgt voor de planning en aansturing van de medewerkers en het werk. De in de samenwerkingsovereenkomst afgesproken prestatie sluit aan bij de ambitie. Het streven is deze samenwerking in de komende jaren in een mogelijke vorm voort te zetten. Hierin wordt sterk gekeken naar de maatschappelijke ontwikkelingen in het kader van de participatiewetgeving en de uitstroom van werknemers vanuit de SW naar regulier werk.

7.3 Financiën

Door een planmatige aanpak is het groenonderhoud in Loppersum in vijf jaar op orde gebracht, waarbij een groot deel van de achterstanden zijn weggewerkt. Voor de komende beleidsperiode is de uitdaging de ambitie te handhaven. Zoals eerder opgemerkt staan het groenonderhoud en het budget onder druk. Onder andere met het verbod op chemische onkruidbestrijdingsmiddelen zullen manieren gevonden en keuzes gemaakt moeten worden om met het huidige budget te kunnen voldoen aan de ambitie. Inzetten op participatie door bewoners is een manier, maar ook wijzigingen in inrichting en beheersmaatregelen kunnen mogelijk nog besparingen opleveren. Grasstroken en grotere gazons kunnen bijvoorbeeld omgevormd worden tot bloemrijke bermen en plukweides. Hierdoor hoeft minder vaak gemaaid te worden.

De begroting is opgebouwd uit een aantal productposten voor verschillende begrotingsonderdelen. In onderstaande tabel zijn drie kolommen weergegeven, de eerste kolom bevat budget dat beschikbaar is voor planmatig onderhoud (het BOR-budget). De tweede kolom bevat budget voor overhead en overig (de kosten die niet voor planmatig groenonderhoud zijn). Ter indicatie is in de derde kolom de totale begroting van Loppersum voor de genoemde begrotingsonderdelen weergegeven.

De huidige begroting voor het beheer en onderhoud van de totale openbare ruimte (het groen) omvat ruim € 1 miljoen. Het BOR-budget komt uit op € 482.394,- Van alle onderdelen zijn in het BOR-budget alleen kosten opgenomen voor het planmatig onderhoud. Hierdoor is de ambitie te vergelijken met de begroting omdat voor de ambitie de kosten voor de productietaken worden berekend.

Groenonderhoud begroting 2016					
Begrotingsproduct	Planm. Onderhoud	Int. Loonkosten	Kapitaallasten	Tractie	Totaal
Openbaar groen	€ 387.850	€ 332.148	€ 0	€ 21.853	€ 741.851
Beheer alg. begraafplaatsen	€ 86.888	€ 250.669	€ 13.476	€ 21.285	€ 372.318
Beheer bijz. begraafplaatsen	€ 7.656	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.656
Totaal	€ 482.394	€ 582.817	€ 13.476	€ 43.138	€ 1.121.825

In de begroting is geen structureel geld opgenomen voor acties zoals beschreven in de verschillende beleidsonderdelen. Hiervoor zal steeds op basis van het nog op te stellen uitvoeringsplan separaat budget worden gevraagd. Ook zal worden onderzocht of door middel van subsidies extra geldmiddelen beschikbaar kunnen komen.

7.4 Monitoring

Een onderdeel in het beheerproces is de monitoring. Bij monitoring is het doel de kwaliteit aan de hand van schouwronde te toetsen aan de ambitie. Gedurende vijf vaste schouwronde wordt de kwaliteit gemeten om het bestuur te informeren over de voortgang en voor het sturen en bijstellen van het onderhoud tijdens het seizoen. Gedurende het onderhoudsseizoen wordt door de groenbeheerder de kwaliteit van het openbaar groen in de gemeente Loppersum beoordeeld tijdens vijf schouwronde. Hiervoor is een vast meetnetwerk van 65 locaties opgesteld die zijn verdeeld over diverse structurelementen. Tijdens elke schouwronde wordt op circa 30 locaties gemeten. Daarbij wordt de verzorging van de openbare ruimte in alle rondes gemeten en de technische staat groen alleen in de vierde schouwronde. Verzorgende aspecten zijn, als gevolg van seizoensinvloeden, aan grote veranderingen onderhevig gedurende een jaar, het is daarom noodzakelijk meerdere metingen uit te voeren. Zo wordt een betrouwbaar gemiddeld beeld verkregen over een heel jaar.

7.4.1 Bewonersschouw

De schouw wordt gedaan door de groenbeheerder van de gemeente. Om bewoners meer te betrekken bij het groenonderhoud werken al veel gemeenten met Burgerschouw. Bewoners zijn de 'ogen van de wijk' en weten als geen ander hoe de openbare ruimte in hun wijk erbij ligt. Tijdens een burgerschouw controleert de gemeente samen met haar inwoners de kwaliteit van de openbare ruimte. Zijn de plantsoenen geschouffeld? Is het speeltoestel veilig? Met de criteria uit een kwaliteitshandboek gaan de schouwers het dorp in om te kijken hoe die erbij staat. In 2016 willen we samen met de dorpencoördinator onderzoeken in hoeverre bewonersschouw ook in Loppersum wenselijk is en hoe hier vorm aangegeven kan worden.

7.5 Communicatie

Het is van belang dat alle betrokkenen, de mensen die het werk moeten uitvoeren maar ook de politiek en de burgers van onze gemeente, op de hoogte zijn van de wijze waarop Loppersum omgaat met het openbaar groen (inclusief de begraafplaatsen). Wat mag er worden verwacht en waar liggen de verantwoordelijkheden van de gemeente, aannemer en de inwoners? Dit vraagt om keuzes, visie en ook om duidelijke communicatie, zowel intern als extern.

De communicatie in het interne proces moet gericht zijn op de onderlinge samenwerking, het laten zien waar we mee bezig zijn en het resultaat. In de externe communicatie wordt aandacht besteed aan (de wijze van) burgerparticipatie en de communicatie met eigenaren van niet gemeentelijke terreinen (provincie, woningstichtingen, dorpshuizen, etc.), zodat het onderhoudsniveau hier aansluit op die van de gemeente. Twee maal per jaar worden nieuwsbrieven uitgegeven waarin de samenwerking thematisch is toegelicht. Gezien reacties en de regionale belangstelling over de samenwerking blijkt dat de nieuwsbrieven een effectief communicatiemiddel zijn.

7.6 Activiteiten en projecten

- 7A. Het groenonderhoud en het budget staan onder druk. We gaan onderzoeken of manieren gevonden en keuzes gemaakt kunnen worden om met het huidige budget ook de komende jaren te kunnen voldoen aan de ambitie. Daarin zal een duidelijk rol moeten worden weggelegd voor het werkvoorzieningschap Fivelingo of andere vormen van reïntegratie.
- 7B. Gekeken zal worden naar de wenselijkheid en opzet van een bewonersschouw.

8. Samen doen voor beter groen

Dit hoofdstuk betreft de onderdelen waarbij bewoners kunnen worden ingezet bij het beheer van het groen: uitgifte en adoptie groen en burgerparticipatie en samenwerking.

Bestaand gemeentelijk beleid en/of regelgeving:

- *Beleidsnotitie Snippergrond 2015 – 2018*
- *Beleidsnotitie Adoptie Openbaar Groen*
- *Kwaliteitsplan Groen 2009*
- *Communicatieplan herinrichtingen 2014*
- *Publicatie "Groen Verbindt", VNG en Natuurmonumenten.*

8.1 Beleid uitgifte snippergrond

Beleid uitgifte openbaar groen

De gemeente kan openbaar groen of snippergrond aan particulieren verkopen om tuinen of erven te vergroten. Hiervoor zijn beleidsregels opgesteld. Ook bestaat de mogelijkheid voor particulieren (al dan niet in georganiseerde vorm) om onder voorwaarden die zijn vastgelegd in contracten gemeentelijk openbaar groen te adopteren.

> Toelichting

Snippergrond zijn gemeentelijke percelen die niet voor de uitoefening van de gemeentelijke taak nodig zijn en slechts in beperkte mate dienend zijn aan het openbaar gebied. In veel gevallen betreft het relatief kleine percelen. Echter de functie van een perceel is een belangrijker argument om een perceel tot snippergrond te rekenen dan de afmetingen van een perceel. Hiervoor is de beleidsnotitie Snippergrond 2015-2018 opgesteld. In de beleidsnotitie zijn kaders vastgelegd die houvast en duidelijkheid geven aan alle betrokkenen met betrekking tot de uitgifte van gemeentegrond, niet zijnde bouw kavels. De komende jaren wordt gewerkt aan de uitvoering van de beleidsnotitie. Deze uitvoering zal gericht zijn op het bereiken van vier doelstellingen.

- Verbetering van het algemene ruimtelijke beeld;
- Eenduidige procedures en omstandigheden bij de uitgifte van snippergroen;
- Een juridisch sluitende situatie, ook voor transacties uit het verleden;
- Voordelige beïnvloeding van de gemeentelijke financiële situatie.

> Uitwerking

Met het beleid op het gebied van snippergrond wordt het bereiken van vier doelstellingen nagestreefd. Uiteindelijk zijn de doelstellingen vertaald in een pakket aan uitvoeringsmaatregelen.

- *Verbetering van het algemene ruimtelijke beeld*
 Betere kwaliteit van inrichting
 Hoger onderhoudsniveau

- *Eenduidige procedures en omstandigheden*
Duidelijke toetsingskaders
Heldere processen
Eenduidige toepassing
- *Juridisch sluitende situatie*
Voor iedere uitgifte een overeenkomst
Nauwkeurige en volledige administratie
- *Financiële voordelen*
Onderhoudsbezuiniging door uitgifte
Eenmalige opbrengst door verkoop

8.1.1 Uitvoeringsmaatregelen

> *Toelichting*

Om de doelstellingen te halen dient een vertaling van beleid naar uitvoering plaats te vinden. Per doelstelling zijn daarvoor een aantal uitvoeringsmaatregelen geformuleerd, die leiden tot concrete acties.

Verbetering van het algemene ruimtelijke beeld

- > Er is een *toetsingskader* opgesteld dat in de dagelijkse praktijk toegepast wordt.
- > Er is een *beleidskaart* “Snippergrond” opgesteld. De beleidskaart kan worden gebruikt om mensen actief te benaderen over uitgifte van snippergrond, waar het toetsingskader wordt gebruikt bij verzoeken van burgers.

Eenduidige procedures en omstandigheden bij de uitgifte van snippergrond

- > Er zijn werkprocessen opgesteld voor de behandeling van een verzoek tot uitgifte van snippergrond.
- > Er zijn *modelovereenkomsten* opgesteld voor de uitgifte van snippergrond.
- > Er zijn nieuwe *verkoopvoorwaarden* vastgesteld.

Een juridisch sluitende situatie, ook voor transacties uit het verleden

- > Er is een administratie opgezet waarin alle uitgiftes van snippergrond worden opgenomen. Op deze manier is het voor medewerkers van de gemeente Loppersum duidelijk welke gronden wel en welke gronden niet door de gemeente Loppersum dienen te worden onderhouden.
- > Er wordt bij iedere nieuwe uitgifte van snippergrond een overeenkomst gesloten tussen de burger en de gemeente Loppersum.
- > Er is een *inventarisatie* van huidige gebruikssituaties uitgevoerd. Op basis van deze inventarisatie ontstaat een duidelijk beeld van locaties waar gronden in gebruik zijn bij burgers.
- > Er wordt een *handhavings- en legaliseringsactie* voor alle gebruik van snippergrond uitgevoerd. Dit houdt in dat in situaties waarin sprake is van gebruik zonder schriftelijke afspraken een overeenkomst wordt gesloten (legalisering) tussen de burger en de gemeente Loppersum.
- > Er wordt toezicht gehouden op het naleven van afspraken uit overeenkomsten tussen gemeente en burger.

Voordelige beïnvloeding van de gemeentelijke financiële situatie

- > Er wordt ingezet op de verkoop van snippergrond, door middel van een projectmatige aanpak in 2015.
- > Er wordt een *aantrekkelijk prijsbeleid* gevoerd.

8.2 Beleid adoptie openbaar groen

> Toelichting

Groenadoptie is het vrijwillig onderhouden van een stukje openbaar groen.

De gemeente is allang niet meer alleen verantwoordelijk voor de openbare ruimte in een straat, buurt of dorp. Steeds meer worden bewoners betrokken bij de inrichting, het beheer en onderhoud. Daarnaast zijn er ook veel initiatieven in de dorpen om het groen te verbeteren, speeltuinen te beheren en oude graven op te knappen. Hierin past ook het adopteren van openbaar groen.

Het adopteren van groenstroken houdt in dat bewoners het onderhoud van de gemeente overnemen. Door het beperkte budget onderhoudt de gemeente het groen op een basisniveau. Bewoners krijgen de mogelijkheid het groen te verfraaien door het op een hoger niveau te onderhouden of aan te passen en meer kleur aan te brengen.

Voor groenadoptie krijgen bewoners geen geld van de gemeente. Maar zij hebben natuurlijk wel de voldoening van het werk. Doordat zij het groen in hun buurt meer aandacht kunnen geven, ziet het er waarschijnlijk mooier uit. Uiteraard zijn er een aantal spelregels dat de gemeente Loppersum voor adoptie van openbaar groen gebruikt. Deze zijn na te lezen op de website www.Loppersum.nl.

Zo is het voor iedereen duidelijk wat we van elkaar verwachten. De afspraken die we maken over de adoptie van het openbaar groen, worden gezamenlijk vastgelegd in een overeenkomst.

De bewoners die een stuk gemeentegroen hebben geadopteerd worden begeleid door een groencoach. Zij onderhoudt de contacten en ziet regelmatig toe dat het onderhoud volgens afspraak wordt uitgevoerd. Groenadoptie is een vorm van burgerparticipatie. Hierop wordt hierna verder ingegaan.

8.3 Burgerparticipatie en samenwerking

> Toelichting

Er zijn maatschappelijke ontwikkelingen die uitnodigen om op een andere manier naar het beheer van de (groene) openbare ruimte te kijken. De afgelopen decennia is de overheid zich met bijna alles gaan bemoeien. Dit heeft tot gevolg dat burgers of bedrijven bij elk probleem naar de overheid kijken voor een oplossing in plaats van zelf deze problemen op te lossen. De laatste jaren willen burgers steeds meer betrokken zijn bij de inrichting van hun fysieke omgeving. Het groenonderhoud is daar onderdeel van. In de dorpen ontstaan initiatieven van groepen burgers om (een deel) van het groen in de woonomgeving* over te nemen van de gemeente. De verwachting is dat inwoners hun omgeving een hogere waardering geven als ze zelf meer participeren. Participeren kan echter nooit een verplichting worden. 'Denk met ons mee en doe met ons mee' is de visie van de gemeente. Met de komst van actief burgerschap wordt de rol van de gemeente niet kleiner maar veranderd deze.

* Woonomgevingsgroen

Dit betreft niet-structureel groen met een beperkte functie op het niveau van een individuele straat (of deel hiervan). Voor dit groen geldt een meer flexibele aanpak, waarbij een andere/vrije (groene) invulling, dan wel eventuele adoptie of verkoop tot de mogelijkheden behoort.

8.3.1 Burgerinitiatieven

Beleid burgerinitiatieven: De gemeente Loppersum stimuleert, ondersteunt en faciliteert initiatieven vanuit de burgers in het onderhoud van de openbare ruimte daar waar mogelijk.

In het Kwaliteitsplan Groen 2009 is bepaald dat voor het groenonderhoud in Loppersum de ambitie "Gemiddeld basis" het meest realistisch en wenselijk is. Feitelijk is dit een compromis tussen de kosten van het onderhoud en een acceptabel kwaliteitsniveau. Voor een aantal locaties (centrumgebieden en begraafplaatsen) wordt een hoger kwaliteitsniveau nagestreefd. Dit wordt gecompenseerd door op een aantal plekken een lager kwaliteitsniveau te accepteren. Hiermee komt het gemiddelde onderhoudsniveau uit op basis.

Om de ambitie te bereiken is het groenonderhoud efficiënter aangepakt. Dit heeft er toe geleid dat het openbaar groen er weliswaar qua onderhoud aanvaardbaar toont, maar het is er niet in alle gevallen fraaier op geworden. Over het algemeen is het openbaar groen functioneel ingericht, maar tegelijkertijd is het saai en kleurloos omdat rozen en sierheesters zijn vervangen door gras of eenvormige bodembedekkers.

Op plaatsen waar de gemeente het voornemen had inefficiënt of onrendabel groen zoals rozenvakken te rooien, hebben bewoners het initiatief genomen het onderhoud van de gemeente over te nemen.

Op de begraafplaatsen zijn initiatieven ontstaan om met vrijwilligers grafmonumenten te herstellen.

Zij nemen de verantwoordelijkheid om het aanzien van de begraafplaatsen te verbeteren. Daar waar mogelijk worden initiatieven ondersteund door de gemeente.

De gemeente Loppersum vindt het belangrijk dat burgers en bedrijven nadrukkelijker een eigen rol gaan spelen en een eigen verantwoordelijkheid nemen. Het participeren en adopteren van groen – in welke vorm dan ook – past hierin. Het gezamenlijk adopteren van groen in een straat kan bijdragen aan de sociale cohesie. Het zelf uitvoeren van groenonderhoud kan een educatieve werking hebben en de waardering voor het gemeentelijk groen kan hoger worden.

Voor alle initiatieven geldt dat de gemeente zorgt voor de basiskwaliteit, daar waar bewoners meer willen moeten zij de handen zelf uit de mouwen steken. Daarnaast mogen de bewonersinitiatieven niet leiden tot extra kosten voor de gemeente.

Ondertussen staat het groenbudget onder druk en gezien de huidige maatschappelijke ontwikkelingen is het niet realistisch in te zetten op een structurele verhoging van het budget. De gemeente krijgt er steeds meer taken bij en moet met hetzelfde geld meer doen. Voor groen is er de ontwikkeling dat vanaf 2016 geen gebruik meer mag worden gemaakt van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen, waardoor de onkruidbestrijding op een mechanische en duurdere methode moet worden uitgevoerd.

Het instrument burgerparticipatie en groenadoptie kan bijdragen aan de uitdaging om de kwaliteit van de openbare ruimte met het huidige budget te handhaven en zelfs te verhogen.

8.3.2 Burgerparticipatie als kans

Beleid burgerparticipatie: De gemeente Loppersum betreft inwoners vroegtijdig bij de voorbereiding en uitvoering van beleid en projecten in de openbare ruimte.

Burgerparticipatie in het groen past in het huidige tijdsbeeld, waarbij burgers zich steeds meer bewust worden van het belang van een gezonde en duurzame leefomgeving. Inwoners willen meer betrokken worden bij wat er in hun woonomgeving gebeurt en hoe het er uit ziet. Ook zijn er steeds meer organisaties en fondsen die burgerinitiatieven in de groene ruimte ondersteunen, ook financieel.

Zo ontstaat actief burgerschap en vormen zich in steeds meer dorpen initiatieven om (een deel van) het beheer van de openbare ruimte en het groen over te nemen van de gemeente.

Burgerparticipatie kan een middel en kans zijn om het onderhoud op het gewenste niveau te houden, maar tegelijkertijd om het beeld te verfraaien en meer draagvlak te creëren. Vaak blijkt dat het (gebrek aan) gemeentelijk beleid een obstakel is om burgerinitiatieven van de grond te krijgen. Met de komst van actief burgerschap wordt de rol van de gemeente niet kleiner maar verandert deze. Het is niet meer de gemeente die alleen bepaalt. Meer krijgt zij een regisserende, faciliterende en stimulerende rol, waarbij wordt uitgegaan van 'wat wel kan' in plaats 'wat niet mag'.

8.3.3 Kernwaarde gemeente:

De gemeente Loppersum wil een groene gemeente zijn, d.w.z. een gemeente waar bewoners in een goed onderhouden groene omgeving kunnen wonen. Anderzijds is de gemeente kostenbewust en moet de kwaliteit van het groen en de kosten in verhouding zijn. Bewoners betrekken bij het beleid van de gemeente en waarde hechten aan de mening en inzet van de bewoners. Binnen deze kernwaarde past burgerparticipatie.

Rol van de gemeente anders dan vaak gedacht.

Er wordt vaak gedacht dat actief burgerschap de overheid ontlast van taken en tot bezuinigingen leidt. Dit blijkt zelden op te gaan. Met de komst van actief burgerschap wordt de rol van de gemeente niet kleiner maar verandert deze. Zo moet de gemeente onder burgers blijven netwerken en initiatieven blijven ontwikkelen die hen aanmoedigen actief te worden en te blijven en hun eigen duurzame samenwerkingsverbanden te creëren. Zonder overkoepelend, gemeentelijk beleid lukt dit niet. De praktijk leert bovendien dat ook al doen veel burgers mee, burgerinitiatieven maar al te vaak afhankelijk zijn van de inzet van slechts enkele enthousiaste vrijwilligers of betrokken professionals voor wie een duidelijk belang als drijfveer nodig is om bij het project betrokken te willen blijven. Verder is geen mens hetzelfde. Lang niet iedereen wil verantwoordelijkheid dragen en lang niet iedereen houdt van overleg. Daarnaast ligt het gevaar op de loer van bureaucratistische barrières die tot desinteresse voor deelname bij burgers kan leiden. Een succesvolle en duurzame burgerparticipatie vraagt dus een blijvende inzet van de gemeente.

8.4 Mate van participatie, de participatieladder

Uit de interviews met de gemeenteraad en externe partijen is naar voren gekomen dat participatie in het groen een belangrijke pijler moet zijn in het groenbeleid van de gemeente Loppersum.

Daarom wordt in dit nieuwe groenbeleid ingezet op participatie en eigen verantwoordelijkheid van dorpen en bewoners waarbij de gemeente daar waar mogelijk en wenselijk adviseert en faciliteert.

De participatieladder

Een handvat voor burgerparticipatie is de participatieladder.

De ladder geeft de gradaties aan van 'geen participatie/alleen informeren' tot 'volledige participatie en zelfbeheer/meebeslissen'. In Loppersum zijn in het groenbeheer drie modellen van participatie mogelijk:

A. Basis (een bloem)

De gemeente onderhoudt het groen op het niveau 'gemiddeld basis'. Jaarlijks wordt bepaald welke werkzaamheden hiervoor nodig zijn op basis van een afweging van de kosten in relatie tot het te bereiken beeld.

B. Plussen (twee bloemen)

Bestaande en nieuwe initiatieven vanuit de dorpen om onderdelen van het groenbeheer uit te voeren worden volop gestimuleerd en gefaciliteerd met advies en middelen. Uitgangspunt is dat de inwoners of dat dorpsbelangen het project organiseren en coördineren. Zij zorgen dat de inwoners het met elkaar eens worden (draagvlak). De gemeente laat normen over wat mooi en niet mooi is los.

Voor de plusonderdelen bepalen de inwoners wat het moet worden. Resultaat is dat er plusprojecten komen bovenop de basiskwaliteit. Er ontstaat verscheidenheid en diversiteit in het groen in de dorpen. Het totaalbeeld wordt spannender en afwisselender.

C. Eigen beheer (drie bloemen)

Indien een dorp of een groep inwoners dat voorstaat, wordt een deel van het budget van 'gemiddeld basis' overgeheveld naar het dorp. Inwoners geven aan waaraan ze dat willen besteden. De wensen worden geïnventariseerd, de kosten voor de uitvoering worden bepaald. Het budget dat het dorp krijgt, is voor een periode van vier jaar en de afspraken worden met de gemeente vastgelegd. De inwoners organiseren en coördineren en zorgen voor draagvlak. De gemeente laat deze projecten los in het eigen groenonderhoud, maar is bereid om advies en ondersteuning te geven. Een voorbeeld kan zijn het zelfstandig beheren van een parkje of een groenstrook. Resultaat is maatwerk in het groenbeheer en diversiteit in het beeld.

Groeimodel

Het realiseren van de participatiemodellen is niet van vandaag op morgen ingevoerd. Het is een groeimodel. Door met de dorpen in gesprek te gaan moet de bereidheid ontstaan bij bewoners om zelf of samen aan de slag te gaan. Daarnaast zal niet ieder dorp in staat zijn om met voldoende vrijwilligers (een deel) van het groen van de gemeente te onderhouden. Het is: 'Denk met ons mee en doe met ons mee'. Participatie kan geen verplichting worden.

Inzetten op de participatiemodellen vraagt van de gemeente een constante actieve houding om te stimuleren en te ondersteunen. De groencoach zal hiervoor een deel van de tijd beschikbaar moeten krijgen.

De gemeente kan bijvoorbeeld actief groenstroken aanwijzen waarvan de bewoners (individueel of als groep) het onderhoud over kunnen nemen. Op een kaart wordt aangegeven wat wel in aanmerking komt voor onderhoud door bewoners en wat niet. Bewoners zullen minder bereid zijn verwaarloosd groen van de gemeente te onderhouden. Dit kan inhouden dat de gemeente eerst moet investeren om het onderhoud over te kunnen dragen.

De gemeente stimuleert de inwoners door deel te nemen aan landelijke thema's en werkdagen in het groen, zoals groenwerkdagen, boomfeestdag, week van de participatie etc. Ook kunnen competitieën worden opgezet: de groenste of kleurigste straat of dorp. In andere landen zie je bijvoorbeeld classificaties voor dorpen bij de entree van een dorp (Ville Fleurie). In 't Zandt en Middelstum worden al initiatieven ontwikkeld om dit predicaat te verwerven.

Participatie in het groen is voor de gemeente een kapstok om actief samenwerking te zoeken met inwoners die moeten re-integreren en werkervaring willen opdoen vanuit de ISD. Groenbeheer biedt kansen en werkplekken voor beschut werken. In de komende beleidsperiode zal hier meer vorm aan worden gegeven.

8.5 Activiteiten en projecten

- 8A. Bestaande initiatieven in het groen inventariseren en structureel contact met elkaar hebben. Door de betrokkenen met elkaar in contact te brengen ontstaat 'kruisbestuiving'. De initiatieven motiveren elkaar om door te gaan. De participatie in het groen te begeleiden en te promoten via de gemeentelijke communicatie middelen.
- 8B. Vanaf nu actief de dorpen in de dorpenrondes stimuleren om plusprojecten in te zetten. Het is een agenda punt in het bezoek van het college aan de dorpen.
- 8C. Via de dorpen op zoek gaan naar een locatie waar de inwoners bereid zijn om met een deelbudget het groen in eigen beheer te onderhouden.
- 8D. Samenwerking zoeken en mogelijk versterken met de het werkvoorzieningschap Fivelingo en Werkpro, de ISD en de DAL-gemeenten over participatie in het groen en beschutte werkplekken.

9. Onkruidbestrijding

Bestaand gemeentelijk beleid en/of regelgeving:

- Eisen Barometer Duurzaam terreinbeheer;
- Richtlijnen Duurzaam Onkruid Beheer op verhardingen.

9.1. Beleid onkruidbestrijding

Beleid onkruidbestrijding

- Onkruidbestrijding in de plantsoenen vindt plaats zonder gebruik te maken van chemische middelen. Alleen in geval van overmatige overlast van soorten kan incidenteel inzet van chemische middelen worden overwogen.
- Onkruidbestrijding op openbare verhardingen gebeurt op basis van de richtlijn Duurzame Onkruid Beheer 2.0 (DOB) op verhardingen. Het gebruik van chemische middelen wordt zolang het is toegestaan tot het minimum beperkt. Tegelijkertijd worden de mogelijkheden verkend voor alternatieven waarbij het gebruik van chemische middelen aan banden wordt gelegd.

> Toelichting

De gemeente Loppersum liet en laat zich bij het toepassen van chemische onkruidbestrijdings- middelen leiden door wet- en regelgeving. D.w.z. op het moment van verbod van een middel wordt overgegaan op alternatieve bestrijdingsmethoden. Hiermee loopt de gemeente bewust niet vooruit op de actuele discussies in de landelijke en Europese politiek over het gebruik van chemische middelen in de openbare ruimte.

Op dit moment zijn geen toegestane chemische middelen beschikbaar die effectief ingezet kunnen worden bij de onkruidbeheersing in de plantsoenen. Onkruidbeheersing gebeurt hier vrijwel uitsluitend handmatig (schoffelen) of machinaal (bosmaaier, klepelen). Conform de eisen van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer van Stichting Milieukeur zijn uitzonderingen mogelijk voor het incidenteel toepassen van chemische middelen bij soorten die ernstige overlast geven of eenmalige toepassing bij hardnekkige soorten.

9.2 Onkruidbestrijding op verhardingen

Tot 2016 hanteerde Loppersum voor de onkruidbestrijding op verharding de DOB-methode. De DOB-methode is gericht op een effectieve onkruidbestrijding tegen een redelijke kostprijs. Binnen DOB kon men kiezen voor verschillende bestrijdingsmethoden zoals mechanisch, thermisch of chemisch. De gemeente Loppersum hanteerde uit kostenefficiëntie een chemische methode waarbij zeer selectief met een geringe hoeveelheid RoundUp Evolution (glyfosaat) onkruid werd bestreden.

Al langere tijd wordt in de Tweede Kamer gesproken over een verbod op de toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen op verhardingen. Naar verwachting wordt in het voorjaar van 2016 een definitief besluit genomen om het gebruik van glyfosaat bij de onkruidbestrijding op openbare verhardingen te verbieden.

Bij een verbod zal er gekeken moeten worden naar de mechanische en thermische alternatieven. Tot nu toe waren deze methoden gemiddeld een factor 3 duurder. Gezien het verwachte verbod is er veel ontwikkeling in de alternatieven en zal de kostprijs van de alternatieven dalen.

In overleg met de groenaannemer zal onderzocht worden welke alternatieven voor Loppersum, ook vanuit kostenperspectief, haalbaar zijn. Ook zal in overleg met de raad en de burgers (via de verenigingen dorpsbelangen) gekeken moeten worden of de acceptatiegraad en de gewenste basiskwaliteit bijgesteld moet worden of een verhoging van het budget noodzakelijk is.

Het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen zal ongetwijfeld leiden tot straten die in een bepaalde periode 'groener' zijn. Door tijdig te starten met voorlichting naar de bewoners kunnen klachten worden voorkomen. Ook kunnen er dan acties opgezet worden waarbij bewoners worden gestimuleerd de stoep schoon te houden.

9.3 Activiteiten en projecten

- 9A. Onderzoek naar duurzame en milieuoontlastende alternatieven voor de onkruidbestrijding op verhardingen.
- 9B. Geven van voorlichting over de gevolgen van stoppen met chemische bestrijdingsmiddelen;
- 9C. Acties opzetten om bewoners te stimuleren zelf hun stoep schoon te houden (bijvoorbeeld met het uitdelen van onkruidkrabbers).

Literatuurlijst

Interne bronnen

Kwaliteitsplan Groen 2009

(2009), gemeente Loppersum/Oranjewoud

Waardevolle bomenlijst gemeente Loppersum

(2011), gemeente Loppersum/Oranjewoud

Welstandsnota gemeente Loppersum

(2010), Milieubeleidsplan gemeente Loppersum

Communicatieplan herinrichtingen

(2014), gemeente Loppersum

Externe bronnen

Groenbeleidsplan gemeente Aalten

(2012), Eco Consult – gmm. R. Lieverse en M. Teunissen

Bomen effect analyse – modelbeoordeling voor bouw en aanleg

(2003), Bomenstichting Utrecht, Drs. Edwin Koot en mr. Bas Visser

Bomen en wet – geldend recht voor bomen

(2009), Bomenstichting Utrecht

De Flora- en faunawet – van beperking naar verruiming – gedragscode beheer groenvoorzieningen

(2008), Vereniging Stadswerk Nederland

Groen goed – handreiking kwaliteit openbaar groen

(2010), Vereniging Stadswerk Nederland

Groen loont – over de maatschappelijke en economische baten van stedelijk groen

(2011), T. Bade, G. Smid, F. Tonneijk

Handboek Gifvrije onkruidbestrijding door gemeenten

(2002), Alterra, Eco Consult, IPC Groene Ruimte, DLV adviesgroep

Recht op groen

(2005), Raad landelijk gebied

GRAM, Werken aan de tevredenheid van bewoners

(2014), A. Aerts

GEMEENTE
LOPPERSUM

Gemeente Loppersum
Postbus 25
9919 ZG Loppersum
Telefoon: 0596 - 548200
gemeente@loppersum.nl
www.loppersum.nl